

بررسی شاخص‌های کیفیت زندگی شهری جهت ارتقاء پایدار سطح رضایتمندی شهروندان، به روش مقایسه تطبیقی محلات مسکونی کلانشهرها و با استفاده از مدل ANP. نمونه موردی: کلانشهر تبریز*

مجید عطاری گرگری^۱، ناصر براتی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، گروه شهرسازی، قزوین، ایران**

^۲ دکتری شهرسازی، استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین.***

چکیده

از گذشته محلات مسکونی شهرها، به عنوان سلول‌های حیات شهری دارای نقش اساسی در زندگی ساکنین آنها بوده‌اند. در چند دهه اخیر، با تغییرات شگرف در شیوه زندگی، در ساختار محلات نیز تغییرات اساسی ایجاد گردیده است. با مطرح شدن دیدگاه کیفیت زندگی شهری به عنوان دیدگاهی که حل مشکلات کنونی شهرها و زندگی شهری را نه در گرو توسعه یک بعدی اقتصادی در سطح ملی و توسعه صرفاً فیزیکی-کالبدی در مقیاس شهری، بلکه بوسیله دستیابی به معیارهای جامع‌تر و چند بعدی در عرصه برنامه‌ریزی می‌داند. کیفیت زندگی شهری همواره با وجود شاخص‌های مورد بررسی، پایش و اندازه‌گیری قرار گرفته است که این شاخص‌ها به دو دسته شاخص‌های عینی (واقعی) و شاخص‌های ذهنی (روانی) تقسیم می‌شوند. بر این اساس هدف اصلی تحقیق حاضر، اعتلاء کیفیت زندگی شهری محلات مسکونی کلانشهرها، با کسب یک شناخت جامع و همه جانبه از وضع موجود محلات از طریق تحلیل و رتبه‌بندی حوزه‌ها، معیارها و شاخص‌های مربوطه و سپس الویت‌بندی آنها بر اساس امتیازات به دست آمده و با استفاده از مدل تحلیل شبکه‌ای (ANP) می‌باشد. در این راستا ابتدا به بررسی حوزه‌ها، معیارها و شاخص‌های ارائه شده توسط صاحب نظران و سازمان‌های مختلف پرداخته و در پی آن پنج حوزه اصلی فرهنگی، محیطی، اجتماعی، حمل‌ونقل و دسترسی و اقتصاد انتخاب گردیده، معیارها و شاخص‌های آنها تعیین گشته و وزن‌دهی و رتبه‌بندی شده و در نهایت در جهت تحلیل و بررسی کیفیت زندگی شهری در محلات مسکونی کلانشهرها و رتبه‌بندی آنها، الویت‌بندی نهایی می‌شوند. محلات مورد مطالعه در این تحقیق در راستای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز، از میان محله‌های مسکونی کلانشهر تبریز و به تفکیک مناطق ده‌گانه شهرداری و با کمک نظرات کارشناسانه و سیستم تحلیل شبکه‌ای و از هر منطقه یک محله انتخاب شده‌اند. به این ترتیب تعداد ۱۰ محله از مناطق شهرداری کلانشهر تبریز انتخاب شده و معیارها و شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در آنها بررسی شده و بعد از آن این محلات وزن دهی و رتبه‌بندی شدند. که در نهایت کوی ولیعصر (عج) تبریز دارای بهترین وضعیت و ناحیه خاوران دارای پایینترین سطح کیفی بودند.

واژه‌های کلیدی: کلانشهر تبریز، کیفیت، کیفیت زندگی، معیار، شاخص، رتبه‌بندی، فرآیند تحلیل شبکه‌ای، محله، رضایتمندی.